

TIIRUTAJA

EESTI ORNITOLOOGIAÜHINGU TEABELEHT

NR 56 ♦ SUVI 2022

EESTI ORNITOLOOGIAÜHING
ASUTATUD 1921

Loe sellest lehest:

- 1 Linnud lahinguväljal
- 4 Millal saabub kevad lindudele teisiti?
- 6 Linnuhuviliste lood: Maie Vikerpuur
- 8 Hoia lindu! Juhised linnujaamas toimetamiseks
- 11 Raadisaatjatega rohunepid

☛ Sõjajärgselt võib suureneva vaen põldudel askeldavate lindude vastu.

Foto: Kadri Niinsalu

Linnud lahinguväljal

Marko Mägi

Pauguvad kahurid, pärisevad relvad, käib sõda; lahingus näib olevat ainus eesmärk ellu jääda. Nii kipub see olema kaevikus istuva sõduri vaatevinklist. Kuid sõda ja lahingud ei jäta puutumata ka teisi elusolendeid, sest kui käib pauk, on selle mõju loomale üsna samasugune nagu inimeselegi. Halvimal juhul lõpetab pauk elu.

Sõjapõlguritest kohanejad

Linnud on teiste loomadega võrreldes märksa liikuvamad ning suudavad ohu eest kiiresti ja kaugele pageda. Seega võiks arvata, et sõda neid eriti ei puuduta. Otseselt ehk ei puudutagi, südikamad linnud on laulmist ja poegade kasvatamist jätkanud keset lahingumõllugi. Näiteks vareslased ei pea paljuki lahingu vaibudes sõjatandriks jäänud hukkunuist kehakinnitust otsida. Üksikuid kirjeldusi lindude sõjapõlgusest võib leida I maailmasõda käsitlevast kirjandusest: laastavast lahingumõllust hoolimata kasvatasid pääsukesed puruks pommitatud kiriku varemetes poegi, mustrastas ja lõoke ei pidanud paljuki laulda keset lahingumõllu üha valjemalt või vahetult pärast lahingu lõppemist. Üksikud näited ei ole küll piisavad üldistuste tegemiseks, kuid viitavad

siiski lindude kohanemisvõimele, mille analoogiat võib täheldada tänapäeva linnades, mille müras on linnud samuti toime tulnud. Siiski on lahingutegevuse müra teistsugune, vähemalt lahingu vahetus läheduses: helid on intensiivsed ja äkilised, nendega on keeruline harjuda. Eks seepärast ole ka pürotehnika kasutamine lindude peletamiseks suhteliselt tõhus, kuid ka kulukas, sest iga plahvatus maksab. Kaugusest kostev lahingukõma ei erine aga ilmselt kuigi palju keskmisest linna helifoonist.

Segi pööratud elupaigad

Sigimisperioodil on linnud paiksed ning pesa hüljatakse vaid väga mõjuval põhjusel. → lk 2

Kuidas kaitsta metskurvitsat Eestis?

Metskurvitsa kaitse on tähtis nii elurikkuse säilitamise kui ka üldse looduse kaitsmise seisukohast. Siiski ei ole kõik jahimehed ega loodusehuvilised kursis, millised tegurid ohustavad selle liigi püsivust Euroopas ja eriti Balti riikides. Loe lähemalt metskurvitsa kodulehelt aadressil eoy.ee/metskurvits.

↑ Kaugusest kostev lahingumüra ei erine keskmisest linna helifoonist.

Foto: Kaja Luks

Lahingumüra ise ei pruugi olla piisav, pigem on pesa hulgamisel mõjuvam põhjus pesa- või elupaiga hävimine turmtules – on ju nüüdisaja relvad suutelised suuri asulaid hävitama, asi see siis metsatukk, võsa või heinamaa pahupidi pöörata. Suurimad pikaajalised sõjamõjud linnustikule on seotud elupaikade muutumisega, näiteks seniste looduskaitsealade funktsiooni teisenemise või sootuks lakkamisega, sest sõjaolukorras ei panda tõenäoliselt looduskaitsele kuigi suurt rõhku (see näib olevat sõja ajal üldine trend, mis sageli kandub ka sõjajärgsesse aega). Mõnikord võiks elupaikade muutumine lindudele isegi kasu tuua; näiteks võib sõja ajal põlluharimine soiku jääda, mistõttu väheneva arvukusega põllulinnud saaksid hetke enda kasuks pöörata – sigida ja sagida nii kuus jaksavad. Paraku kipub lühike hingetõmbepaus lindudele napiks jääma ja arvata on, et sõjajärgne põlluharimine saab olema veel intensiivsem sõjaeelsest, sest ühiskond vajab kiiret turgutamist ja sellistes oludes ei pöörata keskkonnale erilist tähelepanu. Ajaloost on ka teada, et pärast sõda võib suureneva vaen põldudel askeldavate lindude vastu, sest neis on nähtud kahjureid, kes raskel ajal võtavad põllumehele selle viimase, mis ta maha külvab. Enamasti tuleneb vaen teadmatusest, sest lõviosa linde ei pretendeeri põllumehe saagile, pigem on neist kasu, sest nad hävitavad ise kahjureid.

Linnud sõja teenistuses

Läbi ajaloo on linnud olnud sõjamasina teenistuses. I maailmasõjas kasutati kaevikutes kanaarilinde samal eesmärgil, miks kaevandustes pruukisid neid kaevurid: kui kaevanduses andsid linnud märku liigsest süsihappegaasi või mõne muu ohtliku gaasi hulgast, siis kaevikutes oli nende ülesanne teada anda vaenlase gaasirünnakust, sest väikese linna organism on inimese omast palju kordi tundlikum juba väikese gaasihulga suhtes. Nii andis lind loidusega või jalalt kukkumisega sõdurile varakult märku pagemiseks või

↓ Tuvid võisid kergelt langetada oma loodusliku vaenlase saagiks. Pildil raudkull.

Foto: Herdis Fridolin

↑ Kanaarilinnud aitasid tagada ohutust nii kaevikutes kui ka söekaevandustes.

Foto: George McCaa, U.S. Bureau of Mines, Wiki Commons

↓ Tuvisid kasutati nii luurelennuks kui luureteadete edastamiseks.

Foto: Tiiu Tali

↑ Lahingupiirkondi on rändaval linnul võimalik vältida neist piisavalt kõrgelt üle lennates.

Foto: Karl Adami

gaasimaski haaramiseks. Legendaarseks on saanud ka luuretuvid, kelle rakmetele kinnitati fotoaparaat ja kes seejärel saadeti vaenlase tagalasse luurelennule. Vaadates tolleaegsete luuretuvide varustust, tekib küsimus, kas ja kui kaugele sellise koor-maga tuvi lennata suutis, kuid tuvid on linnuriigis ühed jõulisemad lendajad ja lühikest vahemaad võisid nad sellise ras-kusega olla suutelised läbima küll. Luu-reandmete edastamine, millega tegelesid postituvud, oli lindudele märksa kergem ülesanne, kuid kindlasti mitte ohutu, sest halva ilmaga võis ka kõige nutikam tuvi kadunuks jääda või langeda vaenlase, pistriku kүүsi, keda treeniti just nimelt tuvisid jahitama.

Kuidas siis sõda ikkagi mõjutab linde?

Sõja mõjust linnustikule on üllatavalt vähe teada ja teaduskirjanduses on infot eriti napilt. Pole ka ime, sest sõjas olles on linnustiku uurimine ilmselt üks viimaseid asju, millele tähelepanu pöörata. Pigem mõeldakse sõjas lindudest kui söögist. Kaudseid järeldusi sõja mõjust võib teha teadusuuringutest, mis sedastavad, et

eelkõige langevad inimtegevuse intensiivistudes ohvriks suured linnud, näiteks salaküttimise tõttu. See seaduspära kehtib ilmselt ka sõjalaokorras, sest suurem linn täidab kõhtu paremini kui tilluke tsirk.

Paljud linnud on sunnitud rändel läbima sõjapiirkondi. Kas ja kuidas nad seda teevad, pole täpselt teada, kuid nüüdisaja telemeetríaandmed toovad lähiajal kindlasti selgust. Tõenäoliselt (ja see on mu isiklik arvamus) ei mõjuta rändlinde sõda kuigi palju, sest lahingupiirkondi on rändaval linnul lihtne vältida – on ju lahingud suhteliselt lokaalsed ja enamjaolt maapealsed, linnud võivad aga vaju-duse korral ületada ohtliku piirkonna kilomeetrite kõrguselt. Teine lugu on oluliste rändepeatuskohtadega või talvi-tamisaladega, sest kui sealt lahingud üle käivad, on mõju linnule ja linnustikule tõenäolisem.

Kauakestev sõda võib mõjutada lindude käitumist. Näiteks pikka aega Sri Lankal toimunud kodusõda muutis seal-sed linnud pelglikumaks: piirkondades, kus sõditi, olid linnud veel aastaid (võib-olla on senini) tunduvalt pelglikumad kui sõjast puutumata aladel. Põhjus on arvatavasti sõjaaegne lindude küttimine toiduks, sest raskel ajal ei ole inimene

valiv – sööb kõike ja kõiki, keda võimalik kätte saada.

Asi on elupaigas

Siiski on sõjad ka lindudele kasu toonud. Näiteks üks turvatumaid praegusi loodus-kaitsealasid, kus on pelgupaiga leidnud mitmed ohustatud linnuliigid, sai alguse sõjast Põhja- ja Lõuna-Korea vahel. Nüüd-seks on kaht riiki lahutav demilitariseeri-tud tsoon (u 250 km pikk ja 4 km lai) üks rangeimalt kaitstud looduskaitsealasid, kuhu inimene naljalt jalga ei tõsta: esiteks pole see lubatud, sest tsooni valvavad kii-valt armeed, teiseks ei ole kellelgi ka erilit huvi sinna minna, sest piirkonnas on miine ja muud seesugust, mistõttu tegutsemine ei ole seal turvaline.

Sõja mõju lindudele ei avaldu eeskätt siiski mitte nende otsese hukkamisena, vaid sagedamini elupaikade kiire hävimi-sena, sest sõda on kulukas ja selle pidami-seks on vaja kiiresti ja palju vahendeid. Sel-listes oludes ei ole aega vaielda, kas ja kui palju tuleb metsa raiuda – seda on tehtud selleks, et varustada oma armeed, kuid üht-lasi vältimaks väärtusliku ressursi lange-mist vaenlase kätte. Nii on sõdades kannat-anud metsalinnustik, eelkõige puuvõrades tegutsevad linnud. Samasugune mõju on ka tavapärasel lageraiel.

↪ Pesa hüljatakse kas pesa-või elupaiga hävimisel.

Foto: Karl Adami

↑ Sõjapõlgurist lõoke ei pruugi ennast lahingumõ-lust segada lasta.

Foto: Igor Tseskidov

← Rändel olevate lindude jaoks on kriitilise tähtsusega peatuskohtade ja talvitamis-alade ohutus. Pildil valge-põsk-lagled.

Foto: Sander Sirelbu

Millal saabub kevad lindudele teisiti?

Kaarel Võhandu, Liis Keerberg, Eva-Liisa Orula

1919. aasta lehekuul kirjutas Henrik Visnapuu: „See aasta tuleb kevad teisiti. Tiu-tiu! Ja teisiti, see aasta teisiti...“. Eesti Ornitoloogiaühing koostöös teiste organisatsioonidega tegutseb juba vähemalt 23 aastat selle nimel, et meie metsades pesitsevatele lindudele tuleks kevad seekord teisiti – pesitsusrahus.

Ikka ja jälle raierahust

Eesti Ornitoloogiaühing on pesitsusrahu vajalikkusest rääkinud alates 1999. aastast, mil valmis linnukaitsekomisjoni analüüs metsaraie ajalise piiramise vajadusest. Toonaste arutelude tulemusena soostus Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) alates 2003. aastast pidama minimaalset, kaks kuud kestvat raierahu riigimetsas sellistes puistutes, kus alusmetsa ei ole. Raierahule nii riigi- kui ka erametsas on aga tugevalt vastu seisnud metsatööstus ning ka 23 aastat hiljem võib erametsades endiselt harvesteri kevadel metsa saata.

2009. aastal terendas korra lootuskiir, kui Euroopa Liidu loodusdirektiivi üle võttes lisati looduskaitsealadele punkt, mis keelas looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtliku hävitamise. Paraku selgus aastate jooksul, et keskkonnainspeksioon tõlgendab seadust nii, et metsas kevadsuvisel ajal raiet tehes on linnupesade ja -poegade hukkimine ootamatu kõrvalnähtus, mitte tahtlik tegevus.

Väike läbimurre tuli 2021. aastal: Euroopa Kohus leidis Rootsi raierahu kaasuse eelotsuses, et pesitsusajal metsade raiumine ja seeläbi tõenäoline linnupesade ja -poegade hävitamine on siiski tahtlik tegevus, sest metsaomanik on teadlik, et linnud sel ajal metsas pesitsevad. Sellest otsusest lähtudes asus keskkonnaamet pesitsusajal toimuva raie kohta kaebusi saades neid kontrollima ja raiet peatama. Paraku toimub metsaraie tänapäeval võimsate harvesteridega nii kiiresti, et enam kui poolte kaebuste puhul oli keskkonnaameti saabudes mets juba maha võetud. Peale selle napib keskkonnaametil spetsialiste, kes lindude pesitsemist tuvastada suudaksid.

Rahanappuse tõttu kontrollib keskkonnaamet sel aastal ainult kaitsealadel ning vanemates ja linnurikkamates metsades toimuvat raiet, andes

sellega metsaomanikele märku, justkui kehtiks looduskaitsealadele ainult valitud aladel. Ilmselgelt ei paku selline avalikult välja kuulutatud säästujärelevalve probleemile õiguspärast ega selget lahendust, mis tagaks meie lindudele seaduse ja direktiiviga lubatud ning järglas põlvkonna üleskasvatamiseks vajaliku pesitsusrahu.

Lahendus vaid ühe sammu, ühe otsuse kaugusel

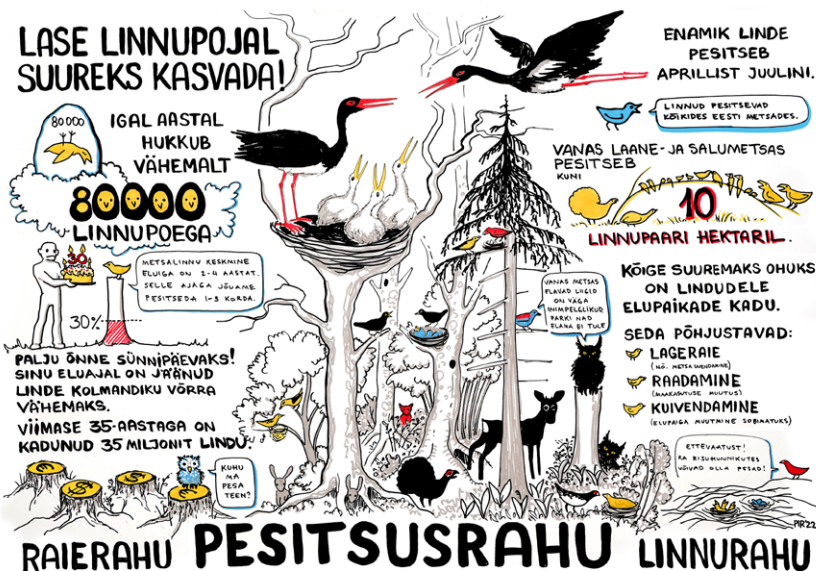
Õiguselguse saaksid luua keskkonnaministerium ja riigikogu, lisades looduskaitsealadesse kuupäevalise raiekeelu nii kaitsealadel kui ka majandusmetsades, või keskkonnaamet, lisades metsateatistele kuupäevalise raiekeelu. Ornitoloogiaühingu ettepanek on kehtestada raierahu kaitsealadel 15. märtsist 31. augustini ja majandusmetsades majandushuve arvestades kompromissina 15. aprillist 15. juulini. Paraku on looduskaitsealade muutmise jäänud ministriumis toppama ning kuulda on, et kui seadust muutmata hakatakse, kehtestatakse raierahu ainult kaitsealadel. Väljaspool kaitsealasid pesitsevad linnud jääksid endiselt ohtu.

Vabaühendused astuvad järgmise sammu pesitsusrahu suunas

Head lahendust pesitsusrahu tagamiseks 2021. aastal riigi poolt ei sündinud, kuid toimus oluline muutus järelevalve praktikas: keskkonnaamet hakkas esimest korda ajaloos lindude pesitsemise tuvastamisel raieid peatama. Kuna raielubadele pesitsusrahu nõuet ei seatud ja raierahust kinnipidamine oli pelgalt soovituslik, tegi ornitoloogiaühing keskkonnaametile ettepaneku seada näidisjuhtumina ühele väljastatud raie-teatisele konkreetsed raiekeelu kuupäevad, kuid sellest keelduti. Sellele otsusele õigusliku hinnangu saamiseks kaebas ornitoloogiaühing koos

Joonistuste autor: Piret Räni

Toeta annetusega järgmist sammu pesitsusrahu suunas

Eesti Ornitoloogiaühing ja Päästame Eesti Metsad kutsuvad inimesi üles tegema annetusi, et toetada vabaühenduste järgmise sammu pesitsusrahu saavutamisel nii riigi- kui ka erametsades.

Eesmärk on koguda 6000 eurot:

- õigusabikulude katteks,
- pesitsusrahu kampaania korraldamiseks,
- arvamusfestivalil arutelu korraldamiseks.

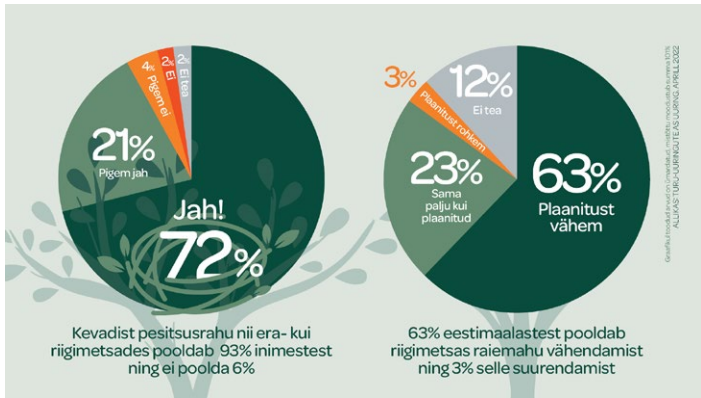
Annetusi kogume selleks loodud pangakontole.

Makse saaja: MTÜ Eesti Ornitoloogiaühing
Kontonumber: Swedbank EE42200221077234963
Makse selgitus: Annetus

Loe täpsemalt: <https://pesitsusrahu.org/anneta>.

Joonistuste autor: Piret Räni

MTÜga Päästame Eesti Metsad ja Eesti Metsloomäühinguga 2021. aasta augustis keskkonnaameti keeldumisotsuse kohtusse. Vabaühenduste hinnangul on keskkonnaametil kohustus tagada looduskaitseaduse täitmine ja selleks tuleks neil lisada metsateatisele konkreetne raiekeelu aeg. Kuna algatatud kohtuasi jäi menetluslike tõrgete tõttu seisma, algatasid vabaühendused 2022. aasta kevadel pesitsusrahu küsimuses õigusselguse saavutamiseks ka teise kohtuasja. Seekord palusid organisatsioonid kohtul tühistada metsateatis tervikuna, sest sellel puudus lindude pesitsusrahu tagav lisatingimus. Suureks probleemiks on seejuures metsateatiste aastane kehtivus: kohtuveksite aegluse tõttu kaotab metsateatis enne kehtivuse, kui kohtuprotsess lõpule jõuab.

Pesitsusrahu linnukool

Pesitsusrahu tagava lahenduse ni jõudmisel on kohtu ja riigiasutuste kõrval tähtis

osa ka inimeste teadlikkuse parandamisel pesitsusrahu vajalikkusest. Selleks alustas ornitoloogiaühing koos MTÜga Päästame Eesti Metsad 2022. aasta kevadel kampaniaat. Iga nädal tutvustame üht meie metsades pesitsevat linnuliiki, avaldades kodulehel pesitsusrahu.org ja vabaühenduste Facebooki-lehtedel tema kohta loo koos Piret Räni joonistatud pildiga ning videointervjuu mõne liiki tunda ornitoloogi või linnuhuvilisega. Lisaks ilmuvad videopöördumised, kus kultuuri-tegelased ja looduskaitjad räägivad, miks on pesitsusrahu pidamine neile oluline. Teiste seas on lindude kaitseks sõna võtnud lauljad Hanna-Liina Vösa ja Mari Kalkun ning ansambli Metsatõll liige Lauri Õunapuu.

Rahva meelsuse teadaasaamiseks tellisid Eestimaa Looduse Fond ja Eesti Ornitoloogiaühing Turu-uuringute ASilt uuringu, kas Eesti inimesed on pesitsusrahu kehtestamise poolt. Väga rõõmustav

on, et 93% küsitluteest pooldas pesitsusrahu kehtestamist ja ainult 6% oli vastu.

Kuidas edasi, et kevad tuleks teisiti?

Selleks et lindude pesitsemine riigiametnikele ja poliitikutele järgmisel kevadel taas üllatusena ei tuleks ning et raierahu pidamiseks ei peaks jälle välja mõtlema hädavariante, jätkavad Eesti Ornitoloogiaühing ja MTÜ Päästame Eesti Metsad pesitsusrahu kampaniaat lindude pesitsusaja lõpuni augustis. Tänavusel arvamusefestivalil kutsuvad vabaühendused pooled kokku, et arutada, kuidas saavutada pesitsusrahu kõigis Eesti metsades. Küsimused, kas ja miks on tarvis raierahu lindude pesitsusajal, on juba viimase paarikümne aasta jooksul vastuse saanud. Nüüd on vaja astuda järgmine samm ja mõelda, kuidas tuleks uuel aastal kevad teisiti ehk lindude pesitsusajal raierahu pidades.

Maie Vikerpuur:

Kassari on kõige parem linnuvaatluskoht!

Küsitlesid Tiitu Tali ja Liis Keerberg

Kuidas te linnuvaatluseni jõudsite?

Ma arvan, et see oli viimase linnuatlase tegemise aegu. Minu hea tuttav Merle Kääri oli ornitoloogiaühingu liige ja kutsumus, et kuule, Maie, sa tunned ka linde, meil on vaja linnuatlast teha, võta mõned ruudud endale. Ja niimoodi see alguse saigi, 2005. aastal. Ruudud olid siinsamas kodu ümbruses, Jausa pool ja üks oli keset Pihla sood.

Aga kust üldse loodusehuvi tuli?

See tuleb ikka kõik lapsepõlvest. Olen sündinud ja elanud noorena Tallinnas, käisin Noorte Naturalistide Jaamas loodusringis. Minu esimene õpetaja oli Sepp, pärast tema pensionile minekut tuli Linda Metsaorg. Loodusringis korraldati lastele lühikesi laagreid telkimisega ning hommikuti vara sai ka linnulaulu õppida. Aga tegelikult olid mulle loomad tähtsamad ja ilmselt seetõttu sai minust loomakarst. Samas, lapsepõlvest Mustamäelt mäletan üht haiget tuvi, kelle ema lubas mul tuppa tassida. Pappkarbi sees hoidisime ja poputasime teda, aga ta suri siiski ära. Erk mälestus lapsepõlvest on veel Haapsalu lähedal auto eest läbi lennanud harakas; olin vapustatud, et nii ilus lind, ei olnud sellist näinud.

Kuidas te Noorte Naturalistide Jaama sattusite, kas vanemad suunasid?

Ma arvan, et see tuli ikka koolist. Seal küsiti, kes tahab kuhugi ringi minna. Kuna loodus tõmbas, siis läksingi. Ma

mäletan, et kalalahang oli šokk; harutati räime seest midagi välja ja öeldi, mis elundid seal on. Kodus puhastati kala küll, aga ma ei tulnud selle peale, et seal kusagil on süda, maks ja „kops“.

Sündisite Tallinnas. Kuidas te Hiiumaale jõudsite?

Mu ema ja isa on mõlemad hiidlased. Ema on pärit Kõrgessaarest, kus olid Reigi rootslased, ja isa Kassarist. Aga nemad „põgenesid“ Hiiumaalt Tallinnasse, sest 1950ndatel olid Hiiumaal väga rasked ajad. Maja, kus praegu Hiiumaal elame, on mu isa sünnikodu. Isa oli šokeeritud, kui kuulis, et me tahame Hiiumaale tagasi tulla. 1990ndate alguses elasime lastega viis aastat Soomes Helsingis, kus tegin teadustööd, siis kolisime Hiiumaale. Tegemine oli muidugi keerulise otsusega, eriti laste seisukohast: see oli nende jaoks põhjalik keskkonnavahetus. Alguses oli meil kõigil raske. Aga nüüd olen väga rahul, et me siin oleme. See oli kõige õigem otsus.

Kas on midagi, millest saarel puudust tunnete?

Töökohavalik. Siin ei leia tööd. Kui tahad midagi muud teha, siis see pole lihtne. Aga ma olen hakkama saanud.

Mis on see, mis teeb Hiiumaast Hiiumaa?

See on lihtsalt üks õige koht, kus elada. Siin on tõesti hea ja loodus on kogu aeg ligidal. Kui läheb kops üle maksa, paned arvuti kinni ja lähed jalutada. Kui ei taha

Ravile toodud kõrvukrätsu lennutamine.

Kongos gorillade vaatlusel.

siin Käina ümbruses jalutada, sõidavad natuke edasi. Põhiliselt kõnnid ju siit Kassarist ükskõik mis suunas – Säätiripi, metsa või siis sõidavad keset Hiiumaad Pihla rabasse.

Kas loomaarstil on Hiiumaal palju tööd?

Ütleme niimoodi, et algus oli keeruline. Kuna olin spetsialiseerunud väikeloomadele, oli vaja inimestele kõigepealt selgeks teha, et koerad-kassid vajavad ka ravi. Oma lemmikloomadega käidi harva, ja tuli muud tööd lisaks teha, et ära elada.

Kui palju teil töös linde ette tuleb?

Kunagi ammu tuli Kõpust üks mees oma kanaga, kellele oli vaja pugu lõikus teha. Olen ühel kanal ka jala lahasesse pannud, jalaluu oli katki. Looduslikest lindudest esimene oli järvekaur, 1996. aastal. Lind oli Kassaris põrutanud vastu asfaldi. Linnuinimesed ütlesid, et asfalt peegeldas, ja kaur arvas, et laskub vette. Teda sai siis ravitud, õnneks edukalt. Aga metslinde on nüüd ikka järjest rohkem tulnud ravile. Raudkull, mitut liiki kakke, öösorr... Aastate jooksul on toodud kokku kolm noort herilaseviud. Nad on olnud näljast nõrkemas, sest ei leia enam süüa; poputad neid natuke ja lendavad edasi. Aga üldiselt läheb lindude ravimisega kehvasti, sest lindudel on sellised murud, mis tahavad pikalt ravi, ja enamikku siin talvel lahti lasta ei saa. Siiski, hiljuti sai üks peapõrutusega kodukakk pärast kuuajast ravi lahti ja pani minema, viuh! See oli üks viimase aja rõõmusõnum.

Käite sageli ka matkamas.

Kus olete käinud?

Noorena sai muidugi tihedamini käidud. Matkamise kihk algas nii 14–15-aastaselt, siis oli esimene suusamatk Karjala-Soomes. Nõukogude ajal sai käidud Uuralite taga, Karpaatides ja mujal. Noorest peast ajasid ikka oma seljakoti selga ja läksid kogu oma träniga. Kuna me oleme niipalju vanemad nüüd, siis praegusi käike ma nimetaksin pigem loodusturismireisideks, mitte matkamiseks. Need on niipalju kergemad. On käidud

Botswana reisil 2008. aastal.

Suuladega Newfoundlandi saarel.

Newfoundlandil, Yellowstone'i rahvusparkis, Amazonase jõel, Aafrikas Kongos. Linnades me ei käi, ainult looduses. Peale selle on meil siin Hiiumaal ka oma väike grupp – Muku matkaklubi –, kellega käime Hiiumaal ja mujal Eestis.

Mis väärtus on matkamisel?

Võimalus näha maailma loodust. Ja Eesti loodust ka. Kindlasti ei ole see mingi sport, see ei ole eesmärk. Need neli päeva Koiva jõel süstodega, kus just käisime – lülitad end täielikult välja. Sa ei tea, mis nädalapäev on, unustad kõik tööasjad ära, ei vasta kõneledele. Seda on vaja. See ongi eesmärk – lihtsalt argipäevast väljalülitamine.

Pärast kesktalvist veelinnuloendust Hiiumaal 2022. aastal.

Kas Hiiumaa linnuvaatlejad käivad koos ka linde vaatamas?

Aastaid tagasi olime aktiivsemad, kuid praegu on see meil soiku jäänud. Muku matkaklubil oli igal aastal üks linnuvaatlusmatk kevaditi ja siis me käisime Saaremaal, Silma looduskaitsealal ja Põõsaspeal, Matsalus. Talvine veelinnuloendus on küll jäänud meie ühiseks ettevõtmiseks. Meie koht on Kootsaarest Tahkuna ja Suursadama poole, oleme loendusi teinud alates 2007. aastast.

Kui palju te Ristnas käite?

Seal oleme käinud siis, kui Estbirdingu omad on seal. Aga me oleme väga tagasihoidlikud. Nagu Merle ütles, et mis need mustad täpid seal kaugel on, me ei saa ju midagi aru. Selliseid suuri vaatlustorusid pole... Nii et üldiselt me ikkagi Ristnas

ei käi, võtame lihtsamad ja lähemad linnud. Käina lahe ümbrus on väga hea koht. Üldiselt see linnuvaatlus on minul ikka elukohaga seotud. Ma ei hakka sinna Ristnasse sõitma, väga harva võtan selle ette. Kassari on ikka kõige parem linnuvaatluskoht.

Millistes EOÜ vabatahtlikes seiretes te osalete?

Kodukoha ümbruses Kassaris teen haudelindude punktloendust ja talvist maismaalindude loendust. Esimesega alustasin 2010., teisega 2013. aastal. Nüüd oleme väikese seltskonnaga kaasa aidanud ka laidude loendusel ja kormoraniloendusel Käina lähel.

Osalete ka väike-laukhane seires.

Mis teie roll seal on?

See oli 2019. aastal, kui avastati, et väike-laukhaned peatuvad Hiiumaal. Soomlased vaatlesid neid siin ja meie kohalik aktiivne linnuvaatleja Leho Aaslaid käis nendega suhtlemas. Aga siis tuli koroon ja kedagi ei lastud ju Hiiumaale, ka eestlased ei pääsenud siia. Siis küsitigi, et kas kohalikud ei võiks neid loendada, ja nõnda hakkasimegi meie Lehoga sellega tegelema. Mina loendasin hommikul, Leho õhtul. Nüüd läheb juba kolmas aasta. Jälgime umbes kolme nädala jooksul, kellega koos nad on. Ja mis neid hirmutab või häirib, ja mis mitte – paneme kõik kirja.

Mis on teie meeldejäävaim linnuelamus?

Siidhaigru leidmine 2005. aastal. Tulime mu maamootjast abikaasaga tema töölt. Vaatan, et mingi imelik valge lind on Orjaku truupide peal. Mul ei olnud siis vaatlustoru, aga abikaasal oli tahhümeeter ehk maamootmisseade, mis suurendab. Kõigepealt proovisin sellega ära määrata, siis helistasin Merle Käärile ja ütlesin, et mulle tundub, et see on siidhaigur. Merle soovitas vaadata ornitoloogiaühingu koduleheküljelt Eesti lindude nimestikku. Seal sellist nime ei olnud. Helistasin veel mitmesse kohta, keegi ei uskunud. Mingi koduperenaine leiab siidhaigru – nagunii

valesti määratud, eks. Tekkis olukord, kus ei teadnud, mida teha. Lõpuks helistati Uku Paalile, kes tuli kohale ja samamoodi määras linna siidhaigruks. Ma arvan, et tegelikult pärast seda ma jäingi linde vaatlema. Eelmine aasta leidsin muide jälle siit ühe siidhaigru.

Milliseid raskusi on linnuvaatlustel ette tulnud?

Kurvitsalised on minu jaoks rasked, ei ole neid enda jaoks ikka veel selgeks saanud. Esiteks on nad alati kaugel, sa ei näe neid tunnuseid. Ja hääled – hääle järgi määramine on ikkagi nõrk koht.

Mis on teie soovitus algajale?

Binoklit kaasas kanda. Mina käin igal pool, binokkel kaelas. Kui on midagi huvitavat, saad kohe vaadata. Ja teiseks – mis minu jaoks oli avastus, kui ma alustasin –, ei pea kogu aeg otsima lindu puu otsast, vaid pead ka maha või põõsasse vaatama!

Mis soovitus annaksite edasijõudnutele?

Edasijõudnutele ongi see, et uskuge vahel koduperenaist ka. Et ta võib ka vahel näha midagi väga põnevat. Aga ma saan aru, ise ei ole ka alati uskunud. Ent igasuguseid ootamatuid hetki võib ette tulla.

Tüüpilises vaatlejarustuses Mäavli rabas Hiiumaal.

Hoia lindu! Juhised linnujaamas toimetamiseks

Kristjan Adojaan ja Mari Remm (Vaibla Linnujaam)

Läheneb suur suvi ja kaugel see sügiski enam on. See tähendab, et linnujaamades algab varsti rändavate värvuliste rõngastamise hooaeg ja koos sellega oodatakse ka küllastajaid lindude uurimisega tutvuma.

➔ Pääsukeste harutamine võrgust toimub mõlemalt poolt korruga, et ei peaks võrgu alt läbi käima.

Foto: Kristjan Adojaan

➔ Linnu võrgust harutamine sarnaneb T-särgi seljast võtmisele. Pildil sinitihane.

Foto: Emilia Rozenkron

↓ „Liinitöö“ lindude rõngastamisel, mõõtmisel ja kaalumisel.

Foto: Kristjan Adojaan

Järgnevalt anname Vaibla Linnujaama kogemustele tuginedes väikse ülevaate lindude ja küllastajate ohutuse tagamisest värvuliste püüdmissel loorvõrkudega.

Võrgutiir

Vörke käiakse kontrollimas koos juhendajaga. Jälgige soovitusi riietuse ja jalanõude osas! Mõnes linnujaamas saab raja läbida kuiva jalaga, teises aga on kummikud soovitatavad. Võrgutiiril on kõige parem kanda nõõpideta riideid. Samuti kipuvad võrku takerduma – eriti tuulise ilma korral, kui võrgud liiguvad – prillid ja kõrvarõngad.

Võrgu juures kõnnitakse rahulikult. Nähes eemalt võrgus rippuvat lindu, ununeb noorematel külalistel sageli kõik muu sootuks ning lindu tormatakse ummisjalu lähemalt vaatama. Parimal juhul lõpeb selline spurt mutta kukkumisega, halvemal juhul võib agar huviline takerduda võrgu pingutusnööridesse ja haiget saada, veel halvemal juhul lõhkuda võrgu.

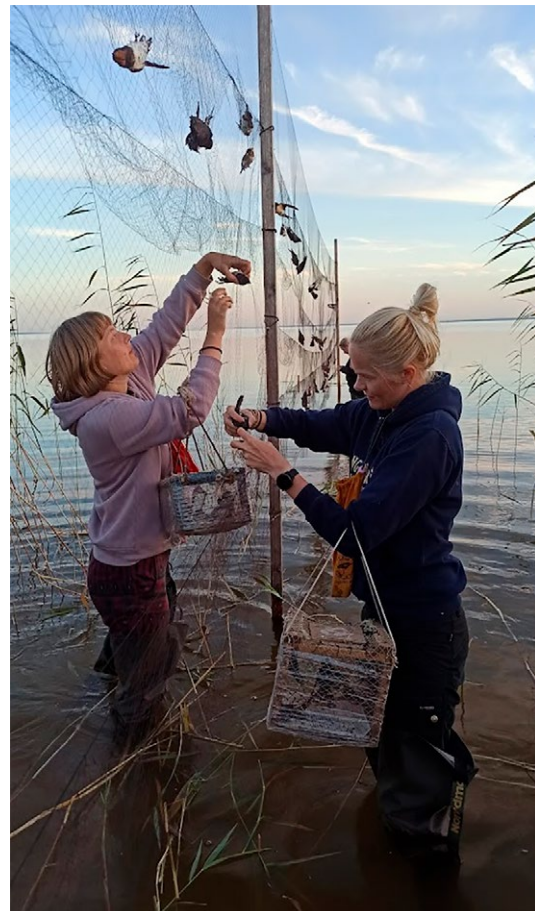
- Võrgu juures ärge kiirustage ning jälgige, et ka väikesed kaaslased rajal püsiksid.
- Kui jääte ise võrku kinni, harutage end sealt ettevaatlikult välja või paluge abi.

Lindude lahtiharutamine

Enne linnu iseseisvalt võrgust vabastamist peab huviline tähelepanelikult jälgima kogenud rõngastaja tööd ja kuulama selgitusi selle toimingu kohta. Hea on, kui kõigepealt proovitakse harutada kasvõi võrku sattunud puulehte või miks mitte ka elusuuruse linnuga sarnast mängulindu.

Esmalt on kõige olulisem teha kindlaks, kummal poolt on lind võrku lennanud – üldjuhul ei ole võimalik teiselt poolt lindu välja harutada.

Kõige tavalisemal juhul, kui lind ei ole ennast väga sisse mässinud, sarnaneb linnu võrgust

harutamine T-särgi seljast võtmisele – linnu kehast ja jalgadest kinni hoides tuleb võrk ettevaatlikult üle tiibade ja pea ettepoole tõmmata. Keerulisemad juhtumid tuleks esialgu jätta kogenud rõngastaja lahendada; kasuks tuleb tema tööd jälgida.

- Lindu ei tohi haarata sabast, sest sabasuled võivad kergesti ära tulla.
- Lindude jalad on õrnad. Kui neist kinni hoida, siis võimalikult keha lähedalt.

Võrgu kõrgemasse ossa sattunud lindu on mugav harutada nii, et kaaslane hoiab võrgunööri harutamise ajal madalamal, nii et võrk ei läheks „pingesse”, muidu võib mõni võrguniit linnu kaela pitsitada.

Linnu iga liigutuse peale ei maksa ehmuda – linnust tuleb kindlalt kinni hoida kogu

Mari Remm: „Minu kogemused lindude rõngastamisel“

Minu esimene kogemus lindude käsitlemisega oli seitse aastat tagasi Vaibla Linnujaamas. Olin tollal astumas kaheksandasse klassi ja sain võimaluse augustis Tartu Loodusmaja ornitoloogia- ringi korraldatud linnurõngastuslaagris osaleda. Pikaaegse linnuhuvilisena löid mu silmad särama, kui lindu sai uurida lähedalt ja kaua – niisama vaadeldes on ju ikka probleeme lindude märkamise ja jälgimisega. Põnev oli õpitud linnuliike määrata neid käes hoides ning märgata nende sulestiku detaile.

Kohe tekkis ka soov ise käed külge lüüa ning seeläbi saada võimalus armsaid linnukesi katsuda. Laagrilistel lubati vabastada linde ja panna rõngaid, kuigi need kippusid alguses natuke viltu minema – kuid mitte midagi parandamatut. Muidugi tahtsin ka võrgust linde harutada, aga selleks puudusid oskused. Katse-eksituse meetodit ei sobinud kasutada, kuna linnu heaolu oli mängus. Eksimus harutamisel võib edasise harutamise ka osava rõngastaja jaoks väga keeruliseks teha. Seetõttu ongi harutamise õppimisel üliolu-

line, et oskaja seisaks kõrval, vaataks, juhendaks, näitaks ette ning selgitaks. Harjutamine võtab aega ning enda oskusi ei tohi ülehinnata – linnu väntsutamise asemel tasub kindlasti abi kutsuda parem varem kui hiljem.

Kuna laager ei jäänud minu viimaseks Vaibla-kogemuseks, sain õnneks veel võimalusi rõngastustegevusi koos juhendajatega harjutada. Õppisin selgeks linnu kindlalt käes hoidmise, kaalumise, tiiva pikkuse mõõtmise, haudelaigu leidmise puhumise teel ning määrarjate kasutamise. Protsessi käigus läks ikka linde käest plehku ja küllap said ka mõned tiivad liiga lühikeseks mõõdetud. Vaibla roostikus julgesin iseseisvalt tegutseda alates enda kolmandast rõngastushooajast ning seejärel hakati mulle soovitada rõngastusloa tegemist. 2019. aastal, pea 4 aastat pärast esimest laagrit linnujaamas sain lindude rõngastamise loa. Luba teha polnud keeruline, aga see tähendas, et võin vastutada linnujaama tegevuste eest ilma teiste rõngastusloaga inimeste kohalolulata. See omakorda tähendas kõigi keeru-

Mari Remm äsja rõngastatud pasknääriga.

Foto: Emilia Rozenkron

liste olukordade lahendamist ning see praktika andis mulle rõngastajana palju enesekindlust. Kindlasti pole mu areng lindude käsitlemisel ja määramisel lõppenud – nüansse on palju ning igal aastal õpime linnujaama seltskonnaga midagi uut. Kõige olulisem on lasta uudishimul viia end uute kogemusteni ning raskuste tekkimisel pöörduda teiste rõngastajate poole.

Linnu jalad tuleks võtta pöidla ja nimetissõrme vahele võimalikult keha lähedalt.

← Lepalind ja sinirind.

Foto: Art Villem Adojaan

→ Sabatihane.

Foto: Kristjan Adojaan

harutamise vältel – isegi siis, kui see on väike, ent tugeva nokaga sinitihane. Harutamisele peab korralikult keskenduma, vaatamata sellele, et kaaslane leidis eespool järgmise ja veelgi huvitava linnu.

Sageli juhtub, et lind rabeleb, harutaja võpatab ning laseb linnu käest lahti, mispeale viimane end hoopis rohkem puntrasse mässib. Ka ründav sääsk või parm ei tohi harutajat eksitada. Mõne linnu (punaselg-õgija, rähnid) harutamist ei tasu algajal aga kohe ette võtta.

Transport

Tavaliselt tuuakse linnud rõngastamiseks võrkude juurest eraldi ruumi või varjualusesse, kus saab nendega edasi tegeleda. Lindude transpordiks kasutatakse riidest kotte või kergeid võrgust kaste.

■ Ühte kasti ega kotti ei tohi kokku panna erineva suuruse ja „iseloomuga“ linde. Näiteks sinitihased peavad kõigest eraldi olema. Koos võivad olla sama suured linnud (näiteks salu- ja väike-lehelinnud omaette, suitsupääsukesed omaette).

■ Kasti ega kotti ei tohi panna ülemäära palju linde.

Kastide ja kottide hügieeni eest tuleb linnuhaiguste leviku vältimiseks hoolt kanda – kotte

pesta ning kastides vahetada „aluspanu“ – ajalehte kasti põhjas. Seda tehakse linnujaamas regulaarselt.

Lindude käsitlemine

Linnujaamas tehakse palju erinevaid toiminguid, mis võivad kõrvaltvaatajale tunduda keerulised ning esialgu arusaamatud. Mõningase jälgimise järel saab iga huviline mõnes toimingus kaasa lüüa ja töttõelda on suurema hulga lindude korral igast kätapaarist abi. Kuna rõngastajal-mõõtjal-kaalujal on käed kinni, saab külaline aidata andmeid kaustikusse või äppi üles kirjutada. Kui külaline tunneb end lindudega juba kindlalt, saab ta osaleda ka teistes tegevustes, näiteks kaalumisel või tiiva mõõtmisel.

Esmakordsele külatajale on erakordseks elamuseks linnu rõngastamine. Rõnga jalga panemine pole keeruline ning seda saab proovida. Kogenud rõngastaja ülesandeks jääb kontrollida toimingu korrektsust ning vajadusel rõngast kohendada.

■ Rõnga servad peavad kokku puutuma, vahet ei tohi jääda. Samas ei tohi rõnga servad aga üksteise peale minna. Rõngas peab säilitama ümara kuju.

Vaibla Linnujaama külastamiseks

võtke eelnevalt ühendust e-postiaadressil vaibla@vaibla.net, Facebook Messengeri kaudu või telefonidel 5039306, 53316182.

Põhjalikuma ülevaate linnujaamade tööprotsessidest saab ingliskeelsest raamatust „Bird Ringing Station Manual“, mille võib Internetist leida nii vabalt allalaetava PDF failina kui ka tellida raamatuna.

→ lk 10

Nii algajatel kui kogunud rõngastajatel juhtub vahel, et lind pääseb käest lahti. Sellest ei ole häda, aga tuleb jälgida, et ruumis valla pääsenud lind ei saaks end vigastada vastu akent või valgustit lennates (vajadusel tuleb kustutada valgus või katta aknad). Selle asemel, et ehmunud lindu ruumis taga ajama hakata, võib ta lihtsalt ust avades välja päästa.

Vabastamine

Rõngastatud lindude vabastamine on kõige lihtsam ja seega esimene ülesanne, mille saab algajatele linnupüügihuvilistele anda. Õhinas laste jaoks on linnu puudutamine elamus omaette, see tunne jääb käe sisse, kutsub inimesed linnujaama tagasi ja – usume, et kujundab inimese suhtumist loodusesse vähemalt samalpalju, kui koolitunnis räägitu. Ent siingi tuleb jälgida ohutusnõudeid.

■ Lindu tuleb käes hoida nii, et ta ei saaks rabeleda. Jalgadest hoides tuleks linnu jalad võtta pöidla ja nimetissõrme vahele võimalikult keha lähedalt. Teise käega võib linnu keha katta nii, et ta ei saaks tiibadega rabeleda. Linnu võib võtta ka ühte kätte, haarates õrnalt selja poolt nii, et pea jääb pihust välja. Hoida tuleb piisavalt kindlalt, et lind käest lahti ei pääseks.

■ Kui rõngastamine toimub siseruumides, tuleks minna õue, uksest eemale ning seal lind vabastada.

■ Linnu „õhku laskmine“ – nagu lapsed vahel ütlevad – toimugu rahulikult. Lindu ei ole vaja lendu visata. Kui pihk avada või jalad haardest vabastada, lendab lind tavaliselt kohe minema.

■ Kui lind on möödunud toimingust veel ehmunud või segaduses võib ta vajada veidi toibumisaega. Selleks võib linnu lahtise peopesa peal hoida ning mõne aja pärast õrnalt hüpitada.

■ Kui rõngastuskoha lähedal on klaasist pindu – maja aknad või lähedale pargitud auto – suunake kokkupõrke vältimiseks lind lendama teises suunas.

↑ Rootsitsitaja läheb lendu.

Foto: Anneli Albert

Mister Blue saabus 12. aprillil Eestisse.

Kolmapäeva, 13. aprilli hommikul märgati seiretöödel Hiiumaal Euroopa ühe ohustatuma haneliigi, väike-laukhane salka, mis koosnes umbes 60 isendist. Teiste seas oli ka Mr. Blue – 2018. aastal Norras GPS-kaelarõngaga varustatud väike-laukhani, kelle rändeteed jälgivad mitme riigi ornitoloogid.

Väike-laukhaned saabusid siia otse Ungarist, oma kevadrännet alustasid nad talvitamisaladelt Kreekas. Pärast ligi kolmenädalast puhkepeatust Hiiumaa rohumaadel ja rannaniitudel liikusid linnud edasi Soome, kuhu põhigrupp saabus 1. mail (Siikajoki, Karinkanta, Botnia lahe põhjaosas) ja sealt edasi pesitsusaladele Norras, kuhu Mr. Blue koos kaaslastega saabus 14. mail (Porsangeri fjordi siseosa, Valdak Marshes, Finnmark).

Väike-laukhani on Eestis I kaitsekategooria liik, punases nimestikus on ta läbirändajana määratletud kui kriitilises seisundis olev liik. Hetkel on Fennoskandia asurkonna arvukushinnang 90–120 isendit. Täpsemalt saab väike-laukhanedest lugeda Tiirutajast number 55.

Seiret teostati LIFE LWFG Climate (LIFE19NAT/LT/000898) raames ja seires osalesid Maie Vikerpuur, Leho Aaslaid, Maire Toming, Tarvo Valker, Andres Kalamees, Risto Karvonen ja Tapio Kostet. 2022. aasta seire tulemusena loendati kokku vähemalt 69 Fennoskandia asurkonna väike-laukhane isendit.

→ Mr. Blue puhkab kasteses rohus.

Foto: Maie Vikerpuur

↓ Mr. Blue selle aasta 21. aprillil Hiiumaal.

Foto: Tapio Kostet

Tuljaku ja Maiuspala seiklused ehk raadiosaatjatega rohunepid

Leho Luigujõe

Luhaniidud on poollooduslikud kooslused, mille säilitamiseks on vaja inimkätt. Selleks et niidud kinni ei kasvaks, tuleb neid arukalt hooldada. Üks luhaniidule iseloomulik liik on rohunepp, kelle elupaikade majandamise ja kaitsmise kaudu kaitseme luhaniitude elustikku ka suuremas plaanis. Selleks et mõista rohunepe elupaigavajadusi ja pakkuda hooldajatele head nõu luhaniitude majandamisel, alustasime 2021. aastal keskkonnameti toel rohuneppide raadiojälgimist. Projekt kestab viis aastat ja selle käigus plaanime varustada ca 50 rohuneppi viiegrammist GPS_GSM raadiosaatjatega. Kogutav andmestik peaks lisama korralikku uut infot rohunepe elupaigavaliku kohta pesitsusajal. 2021. aastal said endale saatja 10 rohuneppi, kellest kaheksa saatsid andmeid kogu pesitsusperioodi vältel.

Kui me varem arvasime, et rohunepid kasutavad elupaigana väikest ala ümber mänguplatsi, raadiusega umbes 600 m, siis uute andmete järgi see siiski nii ei ole. Mänguplatsi ümber püsivad nepid vaid mänguperioodi vältel kuni luhanitumiseni. Pärast nitumist liiguvad nepid karjatavatele aladele, kust nad teevad paari-kolmepäevaseid toitumislende kuni 50 km raadiuses olevatele põldudele ja uudismaadele. Sellised toitumislennud

↑ Rohunepp on üks luhaniitudele iseloomulik liik.

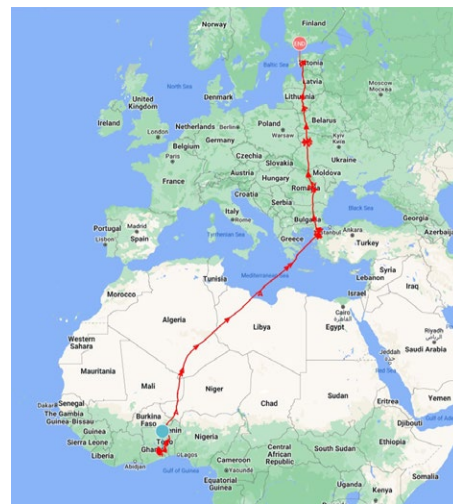
kestavad augusti alguseni, kuni taimestik niidetaval aladel taastub ja pakub jälle varjevõimalusi. Siis naasevad nepid niidetud aladele ning on seal kuni augusti lõpus algava rändeni.

Lisaks pesitsusperioodil saadud andmetele annavad saatjad veel väärtuslikku teavet rohuneppide rände ja talvitamise kohta. 2021. aastal saatjaga varustatud rohuneppide ärilend Eestist toimus vahemikus 17.–28. august. Esialgu suurt hoogu sisse ei saadud, esimesed rändepaused tehti juba Lätis, seejärel Leedus, Valgevenes ja Poolas. Septembri keskpaigas jõuti Vahemere äärde, kus oodati head rändeilma, mis võimaldaks ette võtta juba järgmise, tõsisema rändetapi Vahemere ja Sahara kõrbe ületamiseks. Kuna saatjad kasutavad andmete edastamiseks GSM-võrku, algasid probleemid just sellel rändelõigul, kus enamik linde kadus ära. Vaid kaks lindu, Tuljak ja Maiuspala (nepid

← Tuljaku askeldamised Wute karjamaal Ghanas.

↓ Tuljaku lopsakas talvitamisala.

↑ Tuljaku teekond Ghanast Eestisse.

said endale nime Kalevi komme järgi) jõudsid välja talvitamisaladele. Üle Vahe mere ja Sahara lennati vahepeatuseta kuni 6000 m kõrgusel ning maanduti siis Burkina Faso. Tuljak jäi lõpuks pidama Ghanasse ning Maiuspala Nigeeriasse, kust ta liikus edasi Gaboni ja Kongo piirile; seejärel signaal kadus. Pärast terve talve kestnud vaikust ilmus Maiuspala jälle levisse Nigeerias ja edastas andmeid talvitamisala kohta. Talve veetis ta Lõuna-Angolas, ca 100 km kaugusel Namiibia piirist. Eestisse tagasi jõudis vaid Tuljak, kes naasis vanasse mängukohta Kasari jõe deltas. Tõenäoliselt on ta esimene rohunepp maailmas, kes edastas andmeid terve aasta jooksul. Teiste lindude kohta praegu andmed puuduvad. Kas nendega on rändel midagi juhtunud või on tegemist saatjate rikkega, pole teada.

2022. a on plaanis püüda ja varustada saatjaga 13 rohuneppi.

Anna teada hukkunud suurkoovitajast!

Kui leiad hukkunud suurkoovitaja (vanalind, poeg, muna), siis pane see sügavkülma ja anna sellest teada Jaanus Eltsile (jaanus.elts@eoy.ee).

Käimas on suurkoovitaja genoomi täielik kaardistamine ja Euroopa koovitajate geeni-kaardi koostamine ning selleks on vaja kooproove pesitsusareali eri osadest.

Foto: Eero Kiuru

Huvitavad linnuleiud!

- 10. aprillil kohati Põõsaspea neemel **stepiviud**, tegu on selle liigi 5. vaatlusega Eestis.
- 25. aprillil vaadeldi Saaremaal läände jääval merealal **suuränni** (9. vaatlus Eestis) ja Osmussaarel **aafrika hark-saba** (1. vaatlus Eestis).
- Siidhaigrut** nähti 16. mail Kablis ja 23. mail Saaremaal Säärel (9. ja 10. vaatlus Eestis).
- 16. mail märgati Tallinnas Merimetsas **sinisaba** (9. vaatlus Eestis).
- Kiripugu-rüdi** kohati 2. juunil Hiiumaal Paopes ja 7. juunil Saaremaal Kõinastus (7. ja 8. vaatlus Eestis).
- 5. juunil kohati Tartumaal Aardlas **kõnnu-pääsujook-surit** (3. vaatlus Eestis).

Lähemalt saad huvitavate linnuvaatluste kohta lugeda aadressil www.estbirding.ee.

Trükiveatuvi

Eelmise Tiirutaja aasta linnu artiklis lk 3 on metskurvitsa levikukaardi autoriks märgitud Mägi, aga peab olema Elts. Palume asjaosalistelt vabandust.

Ornitoloogiaühingu kontor on suletud

11.–31. juulini kollektiivpuhkuse tõttu. **Pood on suletud** 13. juulist kuni 9. augustini. Tellimusi võtame vastu ja täidame kuni 8. juulini.

Eesti Ornitoloogiaühing

Address: Veski 4, Tartu 51005
Telefon: 742 2195
E-post: eoy@eoy.ee
www.eoy.ee

Tiirutaja

Toimetaja: Ulvi Karu
E-post: ulvi.karu@eoy.ee
Tiirutaja ilmub neli korda aastas

Teostus: HIMANTO.EE

Toetajad

Lehe väljaandmist on peale märgitud fotoautorite toetanud: **Keskonna-investeeringute Keskus**

ISSN: 1736-6844

Osale!

Osale aasta linnu foto- ja videovõistlusel

Eesti Ornitoloogiaühing kutsub kõiki huvilisi osalema **aasta linnu metskurvitsa foto- ja videovõistluse**l. Pilte ja klippe sellest salapärasest ja raskesti tabatavast linnust oodatakse 31. oktoobrini.

Võistlusele on oodatud fotod ja videod metskurvitsast, tema tegevusjälgedest ja muust selle liigiga seonduvast. Iga huviline võib võistlusele esitada kuni viis enda tehtud fotot ja ühe enda tehtud video. Tööd tuleb üles laadida hiljemalt 31. oktoobri keskööks **veebivormi** kaudu. Foto- ja videovõistluse osalemistingimustega saab tutvuda aasta linnu lehel aadressil www.eoy.ee/metskurvits.

„Metskurvitsast kui väga varjulise eluviisiga linnust on Eestis tehtud vähe ülevõtteid. Algava konkursiga soovime seda suurt vajakajäämist leevendada,“ selgitab aasta linnu projektijuht Jaanus Aua.

Eesti Ornitoloogiaühingu kokkukutsutud žürii hindab töid kahes vanuserühmas: kuni 18-aastased ja üldarvestus. Mõlemas vanuserühmas saavad auhinna kolme parima foto ja video autorid, žüriil on õigus välja anda ka eriauhindu.

Võistluse tulemused avalikustatakse detsembri alguses aasta linnu ja Eesti Ornitoloogiaühingu kodulehel. Foto- ja videovõistlust korraldab Eesti Ornitoloogiaühing, aasta linnu projekti toetab SA Keskonnainvesteeringute Keskus.

Linnuhuviliste meililist

Kõik linnuhuvilised on oodatud liituma meililistiga, kus linnuvaatlejad vahetavad infot nii lindude kui ka kõige muu lindudega seotu kohta. Hetkel on listiga liitunud 449 linnuhuvilist. Liituda saab aadressil lists.ut.ee/www/info/linnuhuvilised.

Operatiivset infot ürituste kohta saab ühingu kodulehelt www.eoy.ee.

Aug. – nov.

Ornitofenoloogilised vaatlused. Üle Eesti Ootame teateid lahukvate rändlindude kohta. Palume andmed sisestada portaali elurikkus.ee, kasutades selleks rakendust PlutoGo. Täpsem info: www.eoy.ee/fenovaatlused.

12. aug. kl 18.00

Arvamusfestivali arutelu „Kuidas saavutada pesitsusrahu kõigis Eesti metsades?“. Paide. Arutelul soovime leida vastuse, kuidas saavutada püsiv kevadsuvine pesitsusrahu nii riigi- kui erametsades. Eesti Ornitoloogiaühingu ja Päästame Eesti Metsad korraldatavas arutelus osalevad erinevate huvirühmade esindajad. Täpsem info: www.arvamusfestival.ee.

Sept. – okt.

Aasta linnu jutuvõistlus. Aasta linnu metskurvitsa teemalise lühijutuvõistlusest saavad osa võtta kõik soovijad. Konkursi ajakava ja reeglid avaldame septembris lehel www.eoy.ee/metskurvits.

Kuni 31. okt.

Aasta linnu foto- ja videovõistlus. Konkursile on oodatud pildimaterjal metskurvitsast, tema tegevusjälgedest ja muust selle liigiga seonduvast. Iga osaleja saab võistlusele esitada kuni viis enda tehtud fotot ja ühe enda tehtud video. Fotosid ja videoid saab esitada 31. oktoobri keskööni lehel www.eoy.ee/fotovõistlus2022.

1.–2. okt.

Rahvusvahelised linnuvaatluspäevad EuroBirdWatch. Üle Eesti. Vaatle linde oma kodu ümbruses, jalutuskäigul või juhendatud linnuretkel. Üles tuleb märkida nähtud ja kuulnud linnuliigid, iga liigi arvukus, vaatluse teemise aeg, täpne koht ja vaatlejad. Vaatlusandmed palume sisestada portaali elurikkus.ee, kasutades selleks rakendust PlutoGo. Täpsem info: www.eoy.ee/eurobirdwatch.

Trükisetutvustus

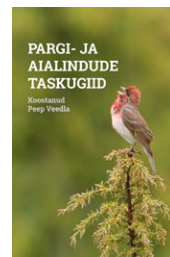
„Eesti linnuvaatleja teejuht“ Margus Otsa ja Uku Paali koostatud raamatust leiab asjatundlikud kirjeldused, tähelepanekud, soovitusid ning läbimõeldult koostatud juhendid tutvumiseks Eesti looduse ja linnurikkusega; soovitusi lindude vaatlemiseks, pildistamiseks ja häälte salvestamiseks; põhjaliku teabe Eesti 107 parima linnuvaatluskoha, seal vaadeldavate liikide ja parimate külastusaegade kohta; 80 koordinaatidega varustatud illustratiivset kaarti,

mis hõlbustavad linnuvaatlus- ja loodusretke kavandamist; Eesti linnuliikide täieliku nimestiku 2022. aasta alguse seisuga koos täpsustega liikide levikust, arvukusest ja fenoloogiast.

„Pargi- ja aialindude taskugiid“

Pargi- ja aialindude taskugiid on miniatuurseim linnuraamat, mis Eestis eales välja antud. See mahub igasse taskusse ning on ka taskukohase hinnaga.

Peep Veedla koostatud väike linnumääräja kirjeldab 77 linnuliiki, keda võime kohata oma koduaedades, parkides ja kalmistutel liikudes. See on asendamatu abimees algajale linnuhuvilisele.

Selles Tiirutajas kirjutavad

Marko Mägi
on Tartu ülikooli loomaökoloogia teadur

Kaarel Vöhandu
on Ornitoloogiaühingu juhataja

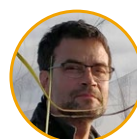
Liis Keerberg
on linnunimetuste komisjoni liige ja veab Tiirutajas persoonilugude rubriiki

Eva-Liisa Orula
on Ornitoloogiaühingu teavituskordinaator

Tiitu Tali
veab Tiirutaja persoonilugude rubriiki ning on fenovaatluste koordinaator

Kristjan Adojaan
on rõngastaja Vaibla Linnujaamas

Mari Remm
on MTÜ Vaibla Linnujaam juhatusel

Leho Luigujõe
koordineerib kesk-talvist veelinnuloendust, tegeleb rohunepe ja väikeluigega